

Sygn. akt I USKP 5/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 grudnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Robert Stefanicki (przewodniczący)
SSN Romuald Dalewski (sprawozdawca)
SSN Jarosław Sobutka

w sprawie z odwołania K. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Rybniku
o objęcie ubezpieczeniami społecznymi z tytułu prowadzenia pozarolniczej
działalności

w związku ze skargą ubezpieczonego o wznowienie postępowania zakończonego
prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Katowicach
z dnia 12 lipca 2018 r., sygn. akt III AUa 161/17,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 20 grudnia 2022 r.,

skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach
z dnia 29 października 2020 r., sygn. akt III AUa 884/20,

**1) uchyla zaskarżony wyrok i odrzuca skargę o wznowienie
postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu
Apelacyjnego w Katowicach z dnia 12 lipca 2018 r.,**

**2) nie obciąża Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w
Rybniku kosztami postępowania strony przeciwnej w
postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Rybniku decyzją z 27 sierpnia 2015 r. stwierdził, że K. S. jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą podlega od 1 lipca 2011 r., obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł ubezpieczony K. S..

Wyrokiem z 10 października 2016 r., Sąd Okręgowy w Gliwicach Ośrodek Zamiejscowy w Rybniku oddalił odwołanie.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że odwołujący się od 2 grudnia 2006 r. prowadził działalność gospodarczą w Polsce. Od 13 czerwca 2011 r. prowadził działalność gospodarczą w Wielkiej Brytanii, gdzie zamieszkuje i dlatego od 1 lipca 2011 r. wyrejestrował się z ubezpieczeń społecznych z tytułu prowadzonej działalności w Polsce. 9 listopada 2012 r. organ rentowy wystąpił do wyznaczonej instytucji brytyjskiej o ustalenie ustawodawstwa właściwego z uwagi na aktywność zawodową K.S. w dwóch Państwach Członkowskich Unii, wskazując na zamieszkiwanie ubezpieczonego w Wielkiej Brytanii. HMRC skierowała do odwołującego się, za pośrednictwem ZUS 3 stycznia 2013 r. pisma zobowiązujące go do przekazania żądanych w nich informacji w określonym terminie. 24 stycznia 2013 r. organ rentowy doręczył K. S. te pisma, a następnie 16 sierpnia 2013 r. zwrócił się do niego o informację w sprawie zakończenia postępowania wyjaśniającego z brytyjską instytucją ubezpieczeniową. Pismami z sierpnia 2014 r. i 16 stycznia 2015 r. ZUS ponownie wystąpił do HMRC o ustalenie ustawodawstwa właściwego w stosunku do ubezpieczonego powołując wskazane poprzednio okoliczności. Brytyjska instytucja ubezpieczeniowa pismem z 30 kwietnia 2015 r. poinformowała, iż w związku z odmową udzielenia przez odwołującego się odpowiedzi na jej zapytania nie może wyrazić zgody na podleganie przez niego w jakimkolwiek okresie ubezpieczeniu społecznemu w Zjednoczonym Królestwie. Tym samym K.S. podlega wyłącznie polskim przepisom dotyczącym zabezpieczenia społecznego we wskazanym okresie zgodnie z art. 11 ust. 3 lit. a przepisów Komisji Europejskiej 883/04. Zaznaczyła jednocześnie, iż jest to ostateczna odpowiedź, a sprawa jest zamknięta. W związku z tą odpowiedzią,

organ rentowy pismem z 10 czerwca 2015 r. poinformował ubezpieczonego o zakończeniu postępowania z brytyjską instytucją ubezpieczeniową w sprawie ustawodawstwa właściwego oraz że w związku z jego aktywnością zawodową na terenie Polski ma zastosowanie ustawodawstwo polskie, a 27 sierpnia 2015 r. wydał zaskarżoną decyzję.

Sąd Okręgowy podkreślił, że do dnia wyrokowania nie wpłynęło do ZUS jakiegokolwiek pismo zmieniające stanowisko zawarte w piśmie HMRC z 30 kwietnia 2015 r. K. S. twierdził, iż nadal toczy się postępowanie przed brytyjską instytucją ubezpieczeniową. Przedłożył informację HMRC dotyczącą dobrowolnych składek za okres 2011-2015.

W ocenie Sądu Okręgowego wyniki postępowania uzgodnieniowego z właściwą instytucją brytyjską, a zwłaszcza pismo tej instytucji z 30 kwietnia 2015 r. w pełni pozwalało na ustalenie dla K. S. jako właściwego ustawodawstwa polskiego, a w konsekwencji na wydanie zaskarżonej decyzji. Z treści tego pisma wynika, iż ubezpieczony nie uzyskał potwierdzenia podlegania ustawodawstwu brytyjskiemu, a on sam faktycznie takiego potwierdzenia nie przedłożył. Postępowanie przed ZUS oraz przed HMRC toczyło się prawidłowo z uwzględnieniem obowiązującego w tym zakresie uregulowania prawnego, tj. rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego oraz rozporządzenia wykonawczego, tj. rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia podstawowego. Przedłożony dokument dotyczący możliwej zapłaty dobrowolnych składek nie pozwala zdaniem Sądu pierwszej instancji na przyjęcie przeciwne, wobec stanowczego, niezmienionego do dnia wyrokowania stanowiska HMRC zawartego w piśmie z 30 kwietnia 2015 r.

Na skutek apelacji ubezpieczonego K. S. Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z 12 lipca 2018 r., oddalił jego apelację.

Sąd drugiej instancji przypominał, że K. S. złożył 13 sierpnia 2012 r. dokumentację wskazującą na podjęcie pracy na terenie Wielkiej Brytanii. Organ rentowy prawidłowo potraktował to zawiadomienie jako wniosek o ustalenie ustawodawstwa właściwego. Ubezpieczony podlegający polskiemu systemowi

ubezpieczeń społecznych z tytułu prowadzenia działalności pozarolniczej, składając oświadczenie o podjęciu pracy w Wielkiej Brytanii, wprowadził bowiem do dotychczasowego stosunku prawnego łączącego go z ZUS element transgraniczny. Uzasadniało to wszczęcie przez organ rentowy procedury uzgodnieniowej z właściwą instytucją brytyjską. W związku z tym pismem z 9 listopada 2012 r. ZUS wystąpił do wyznaczonej instytucji brytyjskiej o ustalenie ustawodawstwa właściwego z uwagi na aktywność zawodową skarżącego w dwóch Państwach Członkowskich Unii wskazując jednocześnie na jego zamieszkiwanie w Wielkiej Brytanii. Brytyjska instytucja ubezpieczeniowa (HM Revenue & Customs) - po ponownym dwukrotnym wystąpieniu przez ZUS pismami z 27 sierpnia 2014 r. i 16 stycznia 2015 r. o ustalenie ustawodawstwa właściwego w stosunku do ubezpieczonego ostatecznie pismem z 30 kwietnia 2015 r., poinformowała, iż w związku z odmową udzielenia przez K. S. odpowiedzi na jej zapytania, nie może wyrazić zgody na podleganie przez niego w jakimkolwiek okresie ubezpieczeniu społecznemu w Zjednoczonym Królestwie. Tym samym podlega on wyłącznie polskim przepisom dotyczącym zabezpieczenia społecznego we wskazanym okresie. Zaznaczyła jednocześnie, iż jest to odpowiedź ostateczna. Konsekwencją stanowiska HMRC było stwierdzenie przez organ rentowy pismem z 10 czerwca 2015 r., że wobec skarżącego ma zastosowanie ustawodawstwo polskie, a następnie wydanie zaskarżonej decyzji.

Sąd odwoławczy wskazał, że zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 11 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego osoby, do których ma ono zastosowanie, podlegają ustawodawstwu tylko jednego Państwa Członkowskiego. Ustawodawstwo takie określane jest zgodnie z przepisami niniejszego tytułu. W myśl art. 13 ust. 2 osoba, która normalnie wykonuje pracę na własny rachunek w dwóch lub w kilku Państwach Członkowskich podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania, jeżeli wykonuje znaczną część pracy w tym Państwie Członkowskim lub ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym znajduje się centrum zainteresowania dla jej działalności, jeżeli osoba ta nie zamieszkuje w jednym z Państw Członkowskich, w których wykonuje ona znaczną część swojej

pracy. Z kolei art. 13 ust. 3 stanowi, że osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych Państwach Członkowskich podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną lub, jeżeli wykonuje taką pracę w dwóch lub kilku Państwach Członkowskich, ustawodawstwu określoneemu zgodnie z przepisami ust.1. Natomiast stosownie do treści art. 16 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.UE.L 2009 r. Nr 284, poz. 1 - zwane dalej rozporządzeniem wykonawczym) osoba która wykonuje pracę w dwóch lub więcej państwach członkowskich, informuje o tym instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania. Na podstawie art. 16 ust. 2 wyznaczona instytucja państwa członkowskiego miejsca zamieszkania niezwłocznie ustala ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego, uwzględniając art. 13 rozporządzenia podstawowego i art. 14 rozporządzenia wykonawczego.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego przedłożone przez K. S. dokumenty nie są wystarczające na potwierdzenie faktycznego wykonywania pracy (prowadzenia działalności) w spornym okresie na terenie Wielkiej Brytanii. Jedynym miarodajnym dokumentem w tym zakresie jest formularz A1. Ubezpieczony pomimo wielokrotnych oświadczeń składanych zarówno w postępowaniu przed organem rentowym, jak i Sądem I instancji o wystąpieniu do brytyjskiej instytucji ubezpieczeniowej o uzyskanie takiego dokumentu, nie uzyskał go.

Sąd drugiej instancji wskazując na orzecznictwo Sądu Najwyższego zauważył, że o tym, czy dana aktywność (praca na własny rachunek na terytorium kilku Państw Członkowskich) powoduje obowiązek ubezpieczenia na terytorium danego państwa, władczo rozstrzygnąć może organ państwa, w którym osoba ta ma miejsce zamieszkania. Organ tego państwa uprawniony jest zatem w oparciu o przepisy tego kraju do materialnoprawnej oceny tego stosunku, w szczególności, czy rodzi on skutki w sferze ubezpieczeń (czy też np. z powodu pozorności, czy nieważności ich nie wywołuje).

Dalej Sąd odwoławczy podniósł, że ZUS podjął działania z HMRC mające na celu ustalenie właściwego ustawodawstwa mającego zastosowanie wobec skarżącego. Brytyjska instytucja ubezpieczeniowa zakwestionowała jednak podleganie przez K. S. ustawodawstwu brytyjskiemu.

18 lutego 2020 r. ubezpieczony K. S. wniósł skargę o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 12 lipca 2018 r.

Wyrokiem z 29 października 2020 r., Sąd Apelacyjny w Katowicach oddalił skargę i orzekł o kosztach postępowania.

W motywach rozstrzygnięcia Sąd ten podniósł, że wnioskodawca jako podstawę wznowienia wskazał przepis art. 403 § 2 k.p.c., (wykrycie takich faktów lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu) podnosząc, że w świetle tzw. formularza A1 z 9 grudnia 2019 r., brytyjskiej instytucji ubezpieczeniowej (HM Revenue & Customs) ubezpieczony w okresie od 1 lipca 2011 r. do 6 maja 2019 r. podlegał brytyjskiemu ustawodawstwu z zakresu ubezpieczeń społecznych z tytułu działalności gospodarczej wykonywanej w Wielkiej Brytanii jako wspólnik spółki z o.o.

W odpowiedzi na skargę organ rentowy wniósł o jej odrzucenie podnosząc, że zgodnie z przepisami rozporządzenia podstawowego Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego i przepisów rozporządzenia wykonawczego dotyczącego rozporządzenia podstawowego Nr 987/2009 z 16 września 2009 r. jedynym dokumentem potwierdzającym podleganie określonemu ustawodawstwu jest poświadczenie na formularzu A1.

Sąd Apelacyjny podniósł, że oddalił skargę o wznowienie postępowania na podstawie art. 412 § 2 k.p.c., rozpoznając sprawę na posiedzeniu niejawnym (art. 148 § 1 k.p.c.).

Sąd ten podkreślił, że oferowany przez skarżącego dokument w postaci formularza A1 Krajowego Urzędu ds. Składek Ubezpieczonych i Pracodawców Brytyjskiego Urzędu Skarbowego nie jest środkiem dowodowym, który ma wpływ na wynik sprawy zakończonej wyrokiem, którego wzruszenia domaga się

ubezpieczony. Istotą sprawy zakończonej wyrokiem Sądu Apelacyjnego z 12 lipca 2018 r. była ocena, czy ubezpieczony w okresie objętym sporem podlegał innemu niż polskie ustawodawstwu z zakresu ubezpieczeń społecznych w szczególności, czy ubezpieczony podlegał ustawodawstwu brytyjskiemu z tytułu działalności gospodarczej wykonywanej w Wielkiej Brytanii. W świetle stanowiska brytyjskiej instytucji ubezpieczeń społecznych (HMRC) z 30 kwietnia 2015 r. ubezpieczony nie podlegał brytyjskiemu ustawodawstwu z zakresu ubezpieczeń społecznych. Stanowisko to nie zostało skutecznie podważone przez ubezpieczonego.

Dalej Sąd Apelacyjny powtórzył stwierdzenie zawarte w uzasadnieniu wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 12 lipca 2018 r., że zgodnie z art. 19 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego Parlamentu i Rady Nr 987/2009 jedynym miarodajnym dokumentem w zakresie potwierdzenia wykonywania pracy (wykonywania działalności) w państwie członkowskim Unii, tj. stwierdzenie, że do ubezpieczonego ma zastosowanie określone ustawodawstwo, jest poświadczenie na formularzu A1. Takiego dokumentu ubezpieczony nie przedłożył, co skutkowało oddaleniem jego skargi.

Od powyższego wyroku skargę kasacyjną wniósł ubezpieczony K.S. domagając się jego uchylenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach. Skarżący wniósł również o zasądzenie od organu rentowego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Skarżący oparł skargę kasacyjną na podstawach:

I. naruszenia prawa materialnego tj.

1. art. 5 ust. 1 i 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania Rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz.UE.L Nr 284, str. 1), dalej w skrócie: rozporządzenie nr 987/2009, przez niewłaściwe niezastosowanie i nieuwzględnienie, że z przepisu tego wynika zasada, iż organy państwa, mają obowiązek uznawania za ważne i wiążące dokumenty wydane przez instytucję z zakresu ubezpieczenia społecznego innego państwa członkowskiego (w niniejszej sprawie -Wielkiej Brytanii) poświadczające sytuację danej osoby w zakresie podlegania ubezpieczeniu społecznemu w tym państwie członkowskim, i że dokumenty takie wiążą do czasu ich wycofania lub

unieważnienia przez tą instytucję, tak więc Sąd orzekający nie miał prawa odmówić mocy dowodowej przedstawionego przez Odwołującego zaświadczenia UI wydanego przez brytyjski Urząd HM Revenue & Customs, znajdującego się w aktach sprawy;

2. art. 11 ust. 1 i 3 lit. a rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady WE nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz.UE.L Nr 166, str. 1), dalej w skrócie: rozporządzenie nr 883/2004, przez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na tym, że Sąd Apelacyjny nie dokonał oceny prawnej sytuacji Odwołującego przez pryzmat powołanego wyżej przepisu, co doprowadziło Sąd do niezbadania istoty sprawy i pominięcia treści tego przepisu, z którego wynika, iż osoba powinna podlegać ustawodawstwu tylko jednego Państwa Członkowskiego, a ponadto że osoba wykonująca w Państwie Członkowskim pracę najemną lub pracę na własny rachunek podlega ustawodawstwu tego Państwa Członkowskiego;

3. art. 19 ust. 2 rozporządzenia nr 987/2009 poprzez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że z przepisu tego wynika, iż tylko i wyłącznie zaświadczenie A1 może być dowodem świadczącym o podleganiu ubezpieczeniu społecznemu przez ubezpieczonego prowadzącego działalność gospodarczą w kilku państwach członkowskich Unii Europejskiej, podczas gdy z przepisu tego nie wynika, że obowiązkiem strony jest posiadanie zaświadczenia A1, a ponadto taka wykładnia sprzeczna jest z podstawową zasadą postępowania cywilnego, jaką jest zasada równorzędności środków dowodowych i ze związanym z nią zakazem stosowania formalnej teorii dowodów, sprzeczna jest z konstytucyjną zasadą sprawiedliwości proceduralnej wynikającą z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP i stanowi przejaw nadmiernego formalizmu, a także zmierza do wywołania skutków sprzecznych z przepisami, celem i zasadami rozporządzenia nr 883/2004 i nr 987/2009, takimi jak zasada stosowania jednego ustawodawstwa z zakresu ubezpieczeń społecznych, zasada unikania podwójnego podlegania ubezpieczeniu społecznemu w różnych państwach członkowskich UE oraz zasada objęciem obowiązkiem ubezpieczenia społecznego według miejsca wykonywania działalności zarobkowej;

II. naruszenia przepisów postępowania, których uchybienie mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, a to art. 233 § 1 k.p.c. przez nieuprawnione przyjęcie przez Sąd, iż strona może wykazać podleganie ubezpieczeniu społecznemu w Wielkiej Brytanii tylko i wyłącznie za pomocą dowodu z zaświadczenia A1, podczas gdy takie twierdzenie Sądu sprzeczne jest z obowiązującą w postępowaniu cywilnym zasadą równorzędności środków dowodowych i stanowi przejaw stosowania niedozwolonej w postępowaniu cywilnym formalnej teorii dowodów, a co doprowadziło w konsekwencji do nierozpoznania istoty sprawy i niezasadnego oddalenia skargi.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę jej przyjęcia, ewentualnie w razie rozpoznania skargi kasacyjnej wniósł o jej oddalenie. Nadto organ rentowy wniósł o zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przed wszystkim należy zwrócić uwagę, iż według jednolitego orzecznictwa Sądu Najwyższego możliwość wznowienia postępowania na podstawie art. 403 § 2 k.p.c., na którą powołuje się skarżący, jest uzależniona od łącznego zaistnienia trzech przesłanek, po pierwsze - wykrycia po uprawomocnieniu się wyroku nowych faktów, które istniały w toku postępowania, ale nie zostały w nim powołane, po drugie - możliwości ich wpływu na wynik sprawy oraz po trzecie - niemożności skorzystania z nich przez stronę w poprzednim postępowaniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 7 kwietnia 2010 r., II PZ 8/10, LEX nr 603833; z dnia 8 czerwca 2010 r., II PZ 12/10, LEX nr 619632; z dnia 10 listopada 2010 r., II UZ 29/10, LEX nr 707895; z dnia 14 lipca 2017 r., II CZ 35/17, LEX nr 2352150 i powołane w nich orzeczenia). Hipotezą art. 403 § 2 k.p.c. objęte są więc takie środki dowodowe, które istniały w czasie postępowania, o którego wznowienie wnosi strona, a jednocześnie nie mogły być w tym postępowaniu wykorzystane z przyczyn obiektywnych. Przesłanka obiektywności oznacza przy tym, że chodzi o dowody, których na etapie wcześniejszego postępowania strona nie знаła i nie mogła z nich skorzystać. Innymi słowy, strona nie wiedziała o ich istnieniu i nie

mogła o tym wiedzieć przy uwzględnieniu staranności przeciętnego uczestnika postępowania, należycie dbającego o swoje interesy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 19 lutego 2009 r., II CZ 16/09, LEX nr 1353171 oraz z dnia 28 czerwca 2017 r., IV CZ 34/17, LEX nr 2338039). Nie zalicza się do nowości tych dowodów i okoliczności, które nie zostały przez stronę powołane na skutek opieszałości, zaniedbania, zapomnienia, czy błędnej oceny potrzeby ich powołania (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 lutego 1999 r., II CKN 807/98, LEX nr 78214; z dnia 17 stycznia 2001 r., IV CKN 1515/00, LEX nr 1166382; z dnia 12 lutego 2004 r., V CZ 158/03, LEX nr 168292; z dnia 4 marca 2005 r., III CZ 134/04, LEX nr 1511050; z dnia 20 stycznia 2016 r., IV CZ 77/15, LEX nr 2009509). Podstawą wznowienia musi być zatem okoliczność lub środek dowodowy istniejący w czasie trwania poprzedniego postępowania, lecz obiektywnie niemożliwy do ujawnienia dla strony w tym postępowaniu, a więc wtedy "nieujawnialny". Natomiast fakty "ujawnialne", czyli te, które strona powinna znać, tj. miała możliwość dostępu do nich, nie są objęte hipotezą art. 403 § 2 k.p.c. (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 lutego 2018 r., I CZ 4/18, LEX nr 2459712; z dnia 8 lutego 2018 r., I UZ 68/17, LEX nr 2459728; z dnia 19 lutego 2020 r., III UZ 49/19, LEX nr 3170316).

W przedmiotowej sprawie ubezpieczony wniósł skargę o wznowienie postępowania zakończonych prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 12 lipca 2018 r. powołując się na art. 403 § 2 k.p.c. i przedstawiając formularz U1 brytyjskiej instytucji ubezpieczeniowej (HM Revenue & Customs). Dokument ten nosił datę 9 grudnia 2019 r., co oznacza, że był sporządzony po upływie ponad roku od wydania orzeczenia przez Sąd Apelacyjny w Katowicach. Należy zatem uznać, że ten środek dowodowy nie istniał w czasie postępowania, o którego wznowienie wnosiła strona, a jednocześnie nie można stwierdzić, iż chodzi o dowód, którego na etapie wcześniejszego postępowania strona nie знаła i nie mogła z niego skorzystać. Powołany przez skarżącego środek dowodowy nie stanowi zatem podstawy wznowienia postępowania. Należy jednak przyjąć, że skarga kasacyjna ostatecznie zasadnie zarzuca błędne rozstrzygnięcie skargi o wznowienie postępowania. Uwzględnienie tego zarzutu skargi kasacyjnej nie prowadzi jednak do uwzględnienia jej wniosków co do sposobu rozstrzygnięcia.

Jak się bowiem okazuje prawidłowa wykładnia i zastosowanie przywołanych przepisów prowadzi do uznania, że Sąd Apelacyjny powinien odrzucić skargę o wznowienie postępowania. Sąd Najwyższy, uznając zasadność zarzutu skargi kasacyjnej, orzekł wobec tego co do istoty sprawy (tak, jak powinien orzec Sąd drugiej instancji), czyli odrzucił skargę o wznowienie postępowania na podstawie art. 410 § 1 w związku z art. 386 § 3 w związku z art. 398¹⁶, art. 398²¹ i art. 406 k.p.c. Takie rozstrzygnięcie nie narusza zakazu *reformationis in peius* z art. 384 k.p.c. (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 21 lutego 1997 r., I PKN 19/97, OSNAPiUS 1997 nr 23, poz. 466; z dnia 16 czerwca 2004 r., I CZ 40/04, LEX nr 194136, z dnia 20 września 2017 r., I CSK 696/16, LEX nr 2397618; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2022 r., II USKP 157/21, LEX 3362567; por. K. Piasecki: Zakaz *reformationis in peius* w procesie cywilnym, Palestra 1967 nr 9, s. 24; P. Pogonowski: Zakaz *reformationis in peius* w postępowaniu cywilnym, Warszawa 2004, s. 102 i następne).

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c.

Dodatkowo, odnosząc się do merytorycznej części skargi, można wskazać, że procedura ustalania właściwego ustawodawstwa w ramach koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego w Unii Europejskiej nie jest zagadnieniem nowym, albowiem była już przedmiotem licznych wypowiedzi judykatury. Sąd Najwyższy szczegółowo opisał i wyjaśnił jej przebieg (por. np. wyroki: z 23 listopada 2012 r., II UK 103/12, OSNP 2013 nr 19-20, poz. 238; z 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12, OSNP 2014 nr 3, poz. 47; z 11 września 2014 r., II UK 587/13, OSNP 2016 nr 1, poz. 13; z 21 stycznia 2016 r., III UK 61/15, LEX nr 1977828). Sąd Apelacyjny trafnie odwołał się do utrwalonego poglądu orzecznictwa, dotyczącego charakteru prawnego poświadczenia właściwego ustawodawstwa, wydane na formularzu A1. Jak przypomniał w najnowszym orzecznictwie Sąd Najwyższy (por. wyrok z 10 września 2020 r., III UK 62/19, LEX nr 3067017), poświadczenie ustawodawstwa (dokument) na formularzu A1 jest ogółouropejskim dokumentem służącym do potwierdzenia podlegania ubezpieczeniom społecznym na terenie innych państw członkowskich Unii Europejskiej niż państwo, którego dana osoba jest obywatelem i gdzie ma stałe

miejsce zamieszkania. Legitymowanie się osoby poświadczeniem na formularzu A1 o podleganiu ubezpieczeniu społecznemu w państwie członkowskim miejsca wykonywania pracy najemnej nie może być zatem ignorowane przy ustalaniu ustawodawstwa mającego zastosowanie do zainteresowanego i dopiero jego wycofanie lub uznanie za nieważne, po 7 ponownym rozpatrzeniu podstaw jego wydania, umożliwia ustalenie ustawodawstwa państwa członkowskiego miejsca zamieszkania. Jednocześnie, cofnięcie zaświadczenia A1 wydanego w okolicznościach nieuprawnających do jego wystawienia jest możliwe w każdym czasie, jeżeli okaże się, że nie zostały spełnione – wynikające z rozporządzeń unijnych – warunki do jego wydania (wyroki Trybunału Sprawiedliwości UE: z 6 września 2018 r., Alpenrind i in., C-527/16, EU:C:2018:669; z 26 stycznia 2006 r., Herbosch Kiere NV, C-2/05, EU:C:2006:69; z 27 kwietnia 2017 r., A-Rosa Flussschiff GmbH, C-620/15, EU:C:2017:309; a także postanowienie z 24 października 2017 r., Belu Dienstleistung i Nikless, C-474/16, EU:C:2017:812; wyrok z 4 października 2012 r., Format Urządzenia i Montaż Przemysłowe spółka z o.o. C-115/11, ECLI:EU:C:2012:606). Jednocześnie należy podkreślić, że w myśl utrwalonego poglądu orzeczniczego, przedstawionego m.in. w wyrokach Sądu Najwyższego z 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12 (OSNP 2014 nr 3, poz. 47) i z 11 września 2014 r., II UK 587/13 (LEX nr 1545145), zarówno Zakład Ubezpieczeń Społecznych, jak i polski sąd ubezpieczeń społecznych, są pozbawione kompetencji do samodzielnej oceny stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim UE wobec osoby wnoszącej o ustalenie właściwego ustawodawstwa. Organ rentowy ani sąd ubezpieczeń społecznych nie są uprawnione do weryfikacji prawidłowości odmowy wydania poświadczenia na formularzu A1 przez instytucję ubezpieczeniową innego państwa członkowskiego. O ewentualnych środkach prawnych przysługujących w takiej sytuacji wnioskodawcy decyduje prawo krajowe właściwe dla danej instytucji ubezpieczeniowej.

[as]